

C S A L Á D É S I S K O L A .

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY

SZÜLŐK, KISDEDNEVELŐK, TANITÓK ÉS A NEVELÉSÜGY BARÁTAI SZÁMÁRA.

VIII. ÉVFOLYAM.

1882.

SZERKESZTETTE :

DR. FERENCZI ZOLTÁN.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

OKTÓBERHÓ ÓTA.

RIEGER J MRE.

KIADTA : A KOLOZSMEGYEI TANITÓ-TESTÜLET.

KOLOZSVÁRT, 1882.

NYOMATOTT STEIN JÁNOS NYOMDÁSZ BETŪIVEL.

AZ 1882-ik ÉVFOLYAM TARTALMA.

Lap.

I. Vezércikkék, paed. értekezések és gyakorlati cikkek.

	Lap.
1. Alhikmet. <i>A tanító- és tanítónőképezdek.</i>	25.
2. Dr. Bartók István. <i>Az időjárás befolyása az egészségre</i> . . . 59, 71, 82, 100,	108.
— — <i>Miért árt a tévedett szülői szeretet?</i>	118.
— — <i>Tanulmányok a kávé történelme és dietetici hatásától</i> . . . 147,	159.
— — <i>A genfi egészségügyi congressus határozatai</i>	208.
3. Balássy Dénes. <i>Az elemi oktatás Belgiumban.</i>	127,
	138, 148.
4. Boga Károly. <i>Tedd, a mi kötelességed.</i>	19,
— — <i>Szemelvények, reflexiók.</i>	170, 183.
5. Boros György. <i>Itt van a tél.</i>	207.
6. B. Gy. <i>A férfi és nő közötti barátság</i>	71.
7. Czirják Albert. <i>A munka tanítás a népiskolában</i> . . . 139,	150.
8. Cz. a. <i>A régi és új iskolák</i>	107.
9. (— énius.) <i>Tanítói tekintély.</i>	193, 204.
10. Fazakas József. <i>Enőki megnyitó beszéd</i>	179, 191.
11. Dr. Ferenczi Zoltán. <i>Gyulai Pál gyermek-verseiről.</i>	13.
— — <i>Lederer Ábrahám</i>	117.
— — <i>Dr. Trefort Agoston</i>	137.
— — <i>Arany János.</i>	167.
— — <i>Nyilatkozat.</i>	168.
12. F. <i>A Schulverein.</i>	70.
— <i>A katonai nevelésről.</i>	79.
13. Gáspár János. <i>Alsó-Fehérmegye tanügyi állapota,</i>	49.
14. Gy. <i>Pár szó a torna tanításról.</i>	155.
15. Hegedüs István. <i>Új évi üdvözlés a szerkesztőhöz.</i>	1.
16. M. i. <i>A községi tanítók fizetése.</i>	3.
17. Paal Ferencz. <i>Magyarnyelvi pótanfolyam Kolozsvárt.</i>	128.
18. Rieger Imre. <i>Fáy András, mint paedagog.</i> 2, 14, 27,	52, 60, 80.
— — <i>Fröbel rendszere s a népiskola</i> . . . 94.	
— — <i>Nyilatkozat.</i>	168.
19. Szász Domokos. <i>Fröbel Frigyes.</i>	89.
20. Sztítás János. <i>Zerrenner tanítási alapelvei.</i>	173.
21. Veres Sándor. <i>Anyanyelv a magyar népiskolában.</i>	74, 109.
22. Végh Mátyás. <i>Tudás és képesség.</i>	169, 182.
— — <i>Gyakorlati tanítás a hazai történelem köréből</i> . . . 30, 40.	
23. Névtelen. <i>Protestantizmus és panszlávizmus.</i>	37.
— — <i>Az érzékek neveléséről.</i>	129, 157, 168.
— — <i>A fegyelem kérdéséhez.</i>	154.
A „Család és Iskola” szerkesztősége. <i>Felhívás előfizetésre.</i>	203.

II. Tárca cikkek és hasonlók.

1. B. Gy. <i>A humor áldása.</i>	56.
— — <i>Figyelmeztetés az ifju nemzedék érdekében.</i>	76.

2. Czirják Albert. <i>Diesterweg nézetei atya és anyja, a gyermek természete, annak környezete, nevelése és oktatásáról.</i> 16, 29.	
— — <i>Rajz a művelődés köréből az ókorban.</i>	92, 98.
— — <i>A német népiskola 4 századon át.</i>	122.
3. Cz. A. <i>Fröbel Frigyes</i>	101.
4. Csernátó Gyula. <i>A könyvek gyógyító erejéről.</i>	63.
5. Dr. Ferenczi Zoltán. <i>Egy kis bevezetés féle.</i>	5.
— — <i>Agnes, Róza</i>	6, 52.
— — <i>A legdrágább kincs.</i>	54.
— — <i>Dévai Bálint.</i>	115.
6. G. Eszter. <i>A szeretet a nevelésben.</i>	72, 84.
7. —j Gy—. <i>A magyarnyelv szelleméről és sajátosságairól.</i>	140, 151, 160.
8. Sárdi István. <i>A közizlés nevelése.</i>	185, 195, 210.
9. Szentgyörgyi Lajos. <i>Március 15.</i>	63.

III. Levelezés.

1. Bogdán István. <i>A szilágy-somlyói „Eötvös ünnepélyről.</i>	46.
2. Benedek János. <i>Nyílt levél a szerkesztőhöz, az orsz. tanítói árvaház ügyében.</i>	196.
3. (— énius.) <i>Nyílt levél a szerkesztőhöz, a „Család és Iskola”-ról.</i>	174.
4. Ferenczi Zoltán. <i>Nyílt levél E. P. urnak</i>	131.
5. Végh Mátyás. <i>Értsük meg egymást.</i>	85.
6. Veres Sándor. <i>Tehát értsük meg egymást.</i>	102.

IV. Irodalom.

1. Dr. Bartók István. <i>Neveléstan.</i> Irta Erdődi János.	18.
2. B. Laura. <i>Természetrajz a népiskola számára.</i> Irta Búza János.	105, 112.
3. Boga Károly. <i>A budapesti áll. elemi és polg. isk. tanítóképezde multja és jelene.</i>	142, 153, 162.
4. Kozma Józsefné. <i>„Leányaink és jövőjük.”</i> Irta Weisz Károly.	7.
5. R. r. <i>Földrajzi elbismerekek Szolnok-Dobokamegye leírásával.</i> Irta Sebestyén József.	142.
6. Tasnádi Imre. <i>Budapest története.</i> Irta Dr. Göcz József.	175.
— — <i>Deés ismertetése Szolnok-Dobokamegye földrajzával.</i> Irta Debreczeni István	186.
7. Ujfalussy S. <i>Szöke István népiskolai tankönyvei.</i>	197.
8. Névtelen. <i>Apáczai Csere János.</i> Emlékbeszéd. Irta Koos Ferencz.	56.
— — <i>Dalkönyvecske.</i> Kapi Gyulától.	123.

Ugyane rovatban számos irodalmi újdonság volt felemlítve, ismertetve és ajánlva, majdnem minden számban.

V. Hazai és külföldi szemle.

1. A fővárosból. <i>Egy olvasó.</i>	5.
2. Eötvös ünnepélyek.	17.

*

	Lap.
3. Az iskolai takarékpénztárakról. <i>Weisz B. F.</i>	17.
4. A kolozsvári kereskedői tanoncz-iskola újra szervezése. <i>Dr. V. V.</i>	21.
5. A kisdédóvás ügyének törvényes rendezése.	32.
6. A magyarságot és népnevelést Sáros megyében terjesztő társulat alapszabályainak tervezetéről.	32.
7. Az első javító intézet Bndapesten.	43.
8. Új iskolai takarékpénztár. <i>Jártó Imre.</i>	55.
9. A köztisztviselők qualificatiójáról szóló törvényjavaslat. <i>R. I.</i>	43.
10. Közvetítésügy. <i>cz.</i>	44.
11. Miniszteri határozat az első országos tanító-gyűlés munkálataira. <i>R. I.</i>	65.
12. Politikai nevelés.	77.
13. A német népiskola Magyarországon. <i>F.</i>	87.
14. Fröbel ünnepek Magyarországon.	94.
15. Az „Eötvös-alap“ s a pünkösti nagy gyűlés <i>R. I.</i>	103.
16. A magyar kisdédóvás történeti áttekintése.	124.
17. A III-ik egy. tan. gyűlés végrehajtó bizottságának nagy gyűlése.	125.
18. Népnevelési egyletek.	134.
19. A szegény tanulókat segélyező kolozsvári egyesület.	176.
20. Felhívás Magyarország néptanítóihoz. <i>Korizmic László.</i>	199.
21. Az erdélyrészi háziipar és iparfejlesztő egyesület működéséről	199.
22. Ipar-iskoláinkról. <i>R.</i>	213.
23. Nyílt levél Magyarország néptanítóihoz. <i>Péterfy Sándor.</i>	215.

24. M. L. D'Henriet a rajzoktatásról.	18.
25. Az iskolai takarékpénztárak terjedése külföldön.	134.
26. Az elemi isk. túlterheltségének kérdése külföldön.	177.
27. Angliából.	164.
28. Irlandból	104.
29. Franciaországból	164.
30. Az elemi iskolázás Franciaországban.	176.
31. A francia közoktatásügyi miniszter körrendelete a járványos betegségek ügyében.	188.
32. Schweizből.	134.

	Lap.
33. Poroszország.	66, 76, 77.
34. Tanügyi dolgok, Oroszországból.	43.
35. Az orosz népiskolákról.	188.
36. Madridból.	134.
37. Braziliából.	135.
38. A tanító és nevelés az oázisokon.	114.

VI. Egyleti közlemények.

1. A kolozsmegyei tanító-testület választmánya a III-ik egyetemes tanító gyűlés végrehajtó bizottságának.	97.
2. A kolozsmegyei tanító-testület központi körének gyűléséről. 1882. apr. 13. — <i>R. I.</i>	86.
3. A kolozsmegyei tanító-testület bánffi-hunyadi körének gyűléséről. 1882. okt. 7. (<i>—enius</i>)	161.
4. A kolozsmegyei tanító-testület közgyűlése 1882. okt. 29, 30, 31.	188.
5. A torda-aranyosmegyei tanító-testület m.-ludasi körének gyűléséről. 1882. jan. 18. <i>h. s.</i>	45.
6. Ugyanezen tanítói körnek , 1882. ápril hó 27-én tartott gyűléséről. <i>Végh Mátyás.</i>	104.
7. A brassómegei négyfalusi járáskörnek 1882. febr. hó 25-én tartott gyűléséről. <i>Dánér Abel.</i>	66.
8. Ugyanezen tanítói körnek , 1882. okt. hó 17-én tartott gyűléséről. <i>Dánér Abel</i>	177.
9. A brassómegei tanító-testület működése- és közgyűléséről. <i>Kilyéni Endre.</i>	200.
10. A kis-küküllőmegei tanító-testület működéséről. <i>Takács József.</i>	45.
11. Jegyzőkönyvi kivonat a kolozsmegyei tanító-testület nevelésügyi bizottságának gyűléseiről. Tárgy: az ismétlő iskoláról.	38.

E rovatban közöltettek még: gyűlési meghívások és rövid egyleti tudósítások,

VII. Vegyesek.

E rovatban tanügyi híreket, egyesületi rövid tudósításokat, értesítéseket ünnepélyekről, irodalmi újdonságokat s irodalmi kiadványokra hirdetések, a lapdíjak befizetéséről szóló nyilvános nyugtatványokat közöltünk minden számban.

CSALÁD ÉS ISKOLA.

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY,

szülők, kisednevelők, tanítók és a nevelésügy barátai számára.

KIADJA A KOLOZSMEGYEI TANÍTÓ-TESTÜLET.

FELJELŐS SZERKESZTŐ: Dr. Ferenczi Zoltán.

Rovatvezetők: DR. BARTÓK ISTVÁN, CZIRJÁK ALBERT, RIEGER JIMRE.

Megjelenik — július és augusztus havakat kivéve — havonként kétszer, legalább egy ivnyi tartalommal.

Előfizetési ára: egész évre 3 frt, félévre 1 frt 50 kr. Pályázatok s egyéb hirdetések petit soronként 5 krral számíttatnak.

E közlöny beltartalmát illetők a szerkesztőhöz (polgári iskola); az előfizetési pénzek, hirdetések és reklamációk pedig — Propper Ferencz egyleti pénztárnok címén — a kiadó hivatalba (csillagútea, 7. sz. a.) küldendők.

Új évi üdvözet a szerkesztőhöz.

Mottó: Szerkesztő ur, kérem a lapot.

Arany János.

Megértük tehát a nyolczadik évet is! Mennyi küzdelem, mennyi apró aggodás fogyasztá erőnket naponta e lap körüli munkás tevékenységünk közepette; de a megfogyatkozott erőt pótolta a buzgalom, az ügyszeretet és a mi mindent pótol, de a mit nem pótol semmi: a meggyőződés lelkesítő ereje. Most, szerkesztő barátom, a gond nagy része fiatal, erős vállaidra nehezül, de az ügy mindnyájunké. Ha az önkénytelenség csodás hatalmáról tényeket akar a kételkedő, a közönyös olvasni, olvassa el e hatalom alkotásait Angliában. A társadalom minden rétegére kiterjedő mozgalom átteremté az angol társadalom arculatját és a demokrat kormányzás élvezésére mind érettebbé tette a népet. Nem dekretálta az emberi jogokat, de az emberi kötelességek iskolájába küldé e társadalom azon milliókat, kik a tagadhatatlan jogok élvezetére érdemesekké akarnak válni.

Az emberi élet egyre gazdagabbá, tartalmasabbá válik a műveltség kincseinek minél nagyobb körben eszközölt szétesztása által. E kincsek a szétesztás által nem apadnak. Mint az idvezítő öt kenyérből jól tartott egy tömeget: egy néhány társadalmi igazsággal, human eszmével egészséges táplálékot lehet adni egy egész nemzetnek.

Ez a feladata a valódi népnevelésnek, ez a hivatása a valódi hazaszeretnek, melyről Szerkesztő barátom szépen mondod „hogy súlyosabbá kell tenni e gondolatot.“ De súlyossá úgy tehetjük, ha nem üres szó bennünk. Az eszmék élete az egyénekben és egyének által manifestálódik. A belső gazdagság s mások gazdagításából lesz nyil-

vánvalóvá. A műveltség kovásza a nemes ember-szeretet; ez pedig szegénynek érezné magát, ha valakit meg nem ajándékozna. Hiszen csak nem rég suhant el az esengve váró gyermeki lelkeken át a sok mindenféle ajándékkal megjelent angyalok szárnya fénynyomot hagyva a gyermeki szívben: egy boldogító hit: a gondviselésben vetett hit alakjában és fénynyomot hagyván a szülék lelkében egy boldogító remény: gyermekeik jövője iránt táplált remény alakjában. Az élet zordobb arca sok reményt tesz kételkedővé: de a gyermekkor ez édes emléket szívünkben elrejtve őrizzük.

Van egy világ, melyben e csodaszerű gazdagság valósul a földilét korlátolt mértéke szerént.

E világ: az értelmes emberszeretet, a valódi lelki műveltség világa.

Nem az értelemnek a tudomány — kétségen kívül — felette becses adataival való megterhelését értem e műveltség alatt; hanem az értelemnek egynehány társadalmi és emberiségi igazság belátására képesítését és a szívnek az értelem fénye melletti nemes emberszeretete fölhevülését.

Az öt kenyér elég egy tömegnek.

Különösen üdvözlöm előfizetésre felhívásodban azon felfogást, hogy bérczes hazánkban a népnevelésnek sajátos célja: „megnyerni a nemzet nagy tömegét a nemzetnek.“ Nem elhanyagolandó, nem megvetendő egyetlen egy zugocska sem, a hová a műveltséget be lehet vinni; törekedjünk arra, hogy e műveltséggel lopjuk be a magyar haza szeretetének tüzet, hogy a műveltség képviselője a magyarelem legyen.

Keleti Károlynak az 1880-iki népszámlálás eléggé megbízható adatai alapján levont következtetései között, ha elszomorító, hogy a magyar ellem tíz év alatt 0.04%-al erősbült; vigasztaló azon jelenség, hogy a kultura központjai ként tekinthető 143 városban az összes lakosságnak:

2 millió 143,036 léleknek 62%-a: 1,325,014 magyar és 17.7%-a: 378,124 oly neműek, kikből 33% beszél magyarul, mi azt mutatja, hogy a magyar műveltségnek kezd beolvasztó ereje lenni.

Népiskoláinknak e téren oroszán rész jutott. A népnevelési egyesületek, a néptanítók egyesülése együttesen, támogattatva egy értelmes kormány intézkedései által, a magyar értelmiség százalékát a jövő tíz év alatt felebb rugtathatja, mi annyit tesz, a mit Szerkesztő barátom te kívánsz a fent idézett sorokkal: „megnyerni a nemzet tömegét a nemzetnek.“ Épen azért kiválóan fontos a nevelés mesterségének azon egyes könyvitő fogásait: a messzi célhoz vezető út göröngyeit szétörő eszközöket fejtegetni, közkincsé tenni, általánosságban elterjeszteni. Szükséges főképen a nyelv tanulását megkönnyíteni a gyakorlati módszer leg-helyesebb alakjának föltalálása és terjesztése által. De óvakodjunk, hogy a nemzethez való ragaszkodás ne szükítse látókörünket, ne szorítsa öszszébb szívünket. A humanismus rovására a nemzeti műveltség csak színleges. Soha egy igazság sem érdemes a felkutatásra, mely az értelem körében zsákutczában téved és nem kapja meg az utat a szívhez és ez által az akarathoz. A népiskolának különben sem kell a tudományos buvárkodás conjecturalis mezejére vergődnie: mert e fáradság kép-teleenné teszi arra, hogy a népre emelően hat-lasson.

Sok minden tolakodik a tollam hegyére de már csak Araunynyal végzem, mert rajta kezdém:

„Szerkesztő ur, kérem e lapot.“

Bár soknak, soknak volna szüksége e lapra, de még inkább, bár e lap soknak szükségét elé- gitné ki. Ehez neked: egészséget és derült ke- délyt kíván

Hegedűs István.

Fáy András mint paedagog.

I.

A jelen század elején a nevelésügyi irodalom té- rén működők száma nagyon csekély volt. Ezek önzet- len s buzgó működésének köszönhetjük, hogy irodal- munk ezen ága noha lassan, de e korban is fejlett. E fejlődést nagyon elősegítették azon egyének, a kik no- ha más téren működtek, népünk jövőjéért érdeklődve, igyekeztek a közművelődésnek szolgálatokat tenni. Kü- lönösen hálával kell megemlékeznünk azon általánosán kedvelt költők és írókról, a kik olykor-olykor a neve- lés ügyével is foglalkoztak, s így a közfigyelmet e fon- tos kérdésre terelték.

Ezek között a legkiválóbb helyet foglalja el Fáy András, a magyar irodalom egyik úttörő bajnoka.

Mielőtt Fáy paedagog írói-működésének jellem- zésére térnék, szükségesnek tartom írói munkásságát rövid általánosságban ismertetni.

Fáy András 1786-ban született. Kohányban, elő- kelő nemes szülőktől. Környezete nagyon elősegítette, hogy a társasélet különböző viszonyaival korán meg- ismerkedjék. Iskoláit különböző tanintézetekben foly- tatta, több kiváló tanító vezetése mellett fejlett a jeles tehetségű ifju.

Tanítói közül ki kell emelnünk Gellei Józsefet, a „Robinson“ fordítóját, ki az elbeszélések vonzó for- máit tanítványával korán megkedvelteté. E derék tanár annyira bizott az ifju Fáyban, hogy betegeskedése al- kalmával hosszabb ideig általa helyettesítette magát, s az akkor még csak 12 éves gyermek előljárói teljes megdlégedésére végezte e fontos tisztelet.

Első irodalmi tanulmányait Kazinczy művei ké- pezték. Majd Kotzebue, Lafontaine, Rabelais, Rousseau, Jean Paul stb. műveit tanulmányozta.

Legelső könyve 1807-ben jelent meg „Bokréta“ czim- mel, melyben költemények és mesék foglaltatnak. A közpályára lépve Pestmegyében vállalt hivatalt, sza- bad idejében azonban folyton az irodalommal foglal- kozott. 1818-ban adta ki „Fris Bokréta“ czim alatt első beszélyeit, melyekkel a magyar beszély irodalom megalapítója lett. E gyűjteményt a hasonló művek egész sorozata követte, melyek közül különösen a „Bél- teky ház“-at, az első magyar társadalmi regényt kell kiemelnünk. A regény terén ekkor már általánosán di- vatozott az ugynevezett tendentia, irányzatosság, mely tekintetben különösen kiválnak Rousseau regényei, ki a „Nouvelle Heloise“ és „Emil“-jében valóban minta irányregényeket ad.

Ez irány követőjeként lép fel Fáy a „Bélteky ház“ czimű regényével, mely az átalakulni kezdő ma- gyar társas életet mutatja be. E regényére később a részletes tárgyalásnál még visszatérünk.

Különös figyelmet érdemelnek Fáy meséi, melyek írói egyéniségét leginkább jellemzik. Számos társadal- mi és erkölcsi gyarlóságot, félszogséget ostoroz ezek- ben és sok helyes életigazságot ad elő.

A színműirodalomban, különösen a vigjátéknem- ben Kiszfaludi Károlylyal együtt szintén úttörő volt. Vigjátékai közül kiváló érdekű a „Régi pénzek, vagy az erdélyiek Magyarországon“.

Közel 80 éves hosszú életpályája alatt (mgh. 1864) a hazai közügynek fáradhatlan munkása volt. Több politikai röpiratot szerkesztett. Az állandó magyar szin- ház alapításáról a magyar tudós társaság által jutal- mazott pályaművet írt. A köznép számára felállítandó takarékpénztárak részére tervet készített; s ez ügyre nézve Pestmegye pártfogását megnyerve, 1840-ben az első hazai takarékpénztár megnyitott. Az életbizto- sító intézetek terjesztése érdekében szintén fáradhatlan erélylyel működött. Ezekre nézve is készített egy terve- zetet.

Az elősorolt sokoldalú munkáiban nagyon gyakran áttér a nevelés ügyére, mely kérdéssel azonban önállólag is foglalkozott. Ily tárgyú munkái: „Próbátétel a mai nevelés két nevezetes hibáiról.“ „Nőnevelés és nőnevelő intézeteink.“ „A legegyszerűbb, természet, tapasztalathűbb és gyakorlatibb Nevelési Rendszer“.

E munkáit s általában a nevelésre vonatkozó nézeteit, s ez elvek alkalmazását kívánom a következőkben előadni.

Réteger Imre.

A községi tanítók fizetése.

Ha reggel egy fűszálon több, a másikon kevesebb harmatcseppel találunk, az ok nem a légkörben, hanem az egyes növényekben fekszik, melyeknek egyike a közös légkörből több, másika kevesebb enyhítő nedvet vesz magához.

Eötvös.

Réthy Lajos a „Magyar Polgár“ 277-ik számában a községi tanítók fizetése cím alatt figyelemre méltó cikket tesz közzé; e cikkben elmondja, hogy a községi tanítók egy része évi 300 frt csekély fizetését nem kapja pontosan és ezért a tanítók gyakran váltakoznak, a tehetségesebb ifjak pedig más pálya után néznek.

„A hol hatósággal kell rászorítani az iskolaszéket, hogy számoljon a kezeihez adott pénzről; ott a tanító 3—4 esztendő múlva is járhat még néhány forintnyi szármalmas fizetése után; és — a mikor az autonóm közegek kezében így elsilányul a közélet, hát akkor mit lehet tenni? kérdi Réthy Lajos.

Felszólaló a baj okát abban látja, hogy az 5% iskolai adót az iskolaszék, községi előljáróság, szolgabíró, tanfelügyelő, közigazgatási bizottság nem bírják felhajtani, „mert magát azt az állami adót, a mely után az iskolai pótdadó kirovatott, azt sem tudják felszedni hiány nélkül soha.“

Réthy ez észrevétele lehet, hogy egyes községekre alkalmazható, de mindenesetre jellemző és a sorok közt kemény ítéletet mond mindazokra, a kik hivatva vannak az iskolaügy fejlődése érdekében kötelességeket teljesíteni. B. e. Eötvös bizonyára nem ilyen kezekben akarta látni az iskola jövőjét.

Réthy ajánlata az 5% iskolai adó felszedésére nézve ez: „Ezen a bajon nem lehet másként segíteni, csak úgy, ha centralizálunk: ha vagy az állam, vagy az önadóztatás jogával felruházott megye szedeti fel az iskolai illetékeket és kiszolgáltatja pontosan a szegény tanító sóvágy illetményét.“ Réthinek e soraiból is az iskolaügy iránti érdekeltsége, jó akarata sugárzik. Fogadja tiszteletünket. De miután Réthy már fentebb megjegyzi, hogy az állami adót, mely után az iskolai adó kirovatott, nem tudják felszedni hiány nélkül soha: nem hisszük, hogy a javasolt

centralizáció több sikerre vezetne az eddigi gyakorlatnál, hiszen a végrehajtott közegek itt is, ott is, ugyanazok.

Az iskola sorsa felett mennyien őrködnek: minister, közigazgatási bizottság, tanfelügyelő, ministeri iskolalátogató, szolgabíró, falusbíró, körjegyző, az iskolaszék tagjai, és ezek közül végre is ki a felelős? Valóban elszomorító, hogy a népoktatási törvény 13-ik esztendejében a községi tanító hitelben él és tanít, hitelben nyomorog és zengi Réthy egy régi versét:

„Küzdelem közt szép az élet

Küzdés nélkül mit sem ér.“

Mi a baj okát abban látjuk, hogy több helyen az iskolaszék, a községi előljáróság, szolgabíró, tanfelügyelő; közigazgatási bizottság a törvényt nem akarják megtartani, végrehajtani. Hol a szív, a lélek? Hisz az iskolaügy forog kérdésben és nem a Peti cigány lopott malaczka.

Mind ezek után Réthy nagyon is alkalomszerű cikkére válaszuk nem lehet más, minthogy az illető törvényhatóság minden közege tegye kezét szívére és a népoktatási törvényt, rendeleteket tartsa meg, hajtassa végre és így az iskola fentartó község becsülete épségben tartásával megtanulja (ha póttanfolyamon is), hogy a díjlevelet nem elég megígérni, de az ígérteteket meg is kell adni. Csakis így adhatunk a tanítónak mindennapi kenyeret.

Ezzel tudjuk, semmi újat nem mondtunk, mert mindezeket a minister 1876-ban 20.311 szám alatt a törvényhatóságokhoz kibocsátott körrendeletében erélyesebben fejezte ki, midőn a törvényhatóság kiválóbb gondoljaiban ajánlja az iskola ügyét a következő pontokban:

1. Az iskolai épületek feldílitása, a meglévőeknek kibővítettése, jó karban tartása, kellő felszerelése.

2. A tanköteles gyermekek minden évben pontos összeíratása és iskolába járásra kényszerítése.

3. Az iskolamulasztó gyermekek szüleinek, (gyámjainak gazdáinak) kérlelhetlen megbüntetése.

4. A tanítók kellő számban való megválasztása és fizetéseik kiszolgáltatása.

S mindezekre való szigorú felügyelet.

5. A megye területén levő népoktatási összes tanügy rendezése, rendbentartása és fejlesztése.

Mindezeket s a népoktatás ügye előmozdítására tartozó, itt fel nem számoltatott minden ügyet csak úgy végezhet el a törvényhatóság kellő sikerrel, ha ezekre nézve kiadott rendeletei végrehajtására nézve megbízott közeget vagy közegeit nem csak utasítja, hanem eljárásaik eredményéről azokat szigorúan és pontosan számoltatja is.“ s. a. t.

Ha a törvényhatóság csak ez öt pontot vési be szíve táblájára, bizonyára az eddig szorványosan emelt panaszok is elmúlnak.

Mi szerencsések vagyunk ismerni oly községeket is, (800—900 lélek) hol az 5% iskolai adót januártól-szeptemberig felszedik, még az esetben is, ha az állami adó nincs befizetve és a tandíjt kivétel nélkül minden tanulótól —

még az ismétlőktől is, a tanév három első havában befizetik. Bizonyosságunk Váradi Károly tanfelügyelő. És csak így lehet minden községi iskola pénztára fizető képes addig, míg megkapja az államsegélyt, a mi rendosen okt.-nov. havában utalványoztatik. E rendszert tudjuk ajánlani — mint orvosságot. Ehez, az igaz, buzgó iskolaszéki elnök, erős akarat, sok kimutatás, még több sürgetés és a szoros értelmében tanfelügyelő kell, a ki főgondnoka legyen minden községi iskolának.

Régen az lett tanító, a kit az istenek gyűlölték, ma hála istennek másképp van: kit az emberek igazán szeretnek, azt teszik tanítóvá. Nagy kincset bizunk a tanítóra és ezért az állam felelős. Mi bizunk a tanítóknak, bizunk a tanfelügyelőknak, mert csak általuk bizhatunk a jövőben.

És téged, kedves barátom, a mult, az ohajtott siker hiánya ne keserítsen; ha a tanító küzd, a tanfelügyelőnek is sok ellenséggel kell még mindig szembe szállani. Nézd a láthatár, ha lassan is, de tisztul. Mi irtjuk a töviset és ugy vetünk, legtöbbször azzal a reménnyel, hogy mások fognak aratni. Vajha részed lehetne az aratás örömeiben is! Isten velünk!

M—i.

Egy kis levél töredék.

(Bethlen Gábor egy kiadatlan leveléből.)

A valódi nagy emberek különbözőnek másoktól, hogy minél jobban s minél több oldalról ismerjük meg őket, annál nagyobbaknak találjuk, annál inkább nő tiszteletünk és szeretetünk irántok. Vannak ugyan emberek, kik bizonyos tekintetben felülemelkednek másokon, kik egy szempontból tekintve nagyoknak látszanak, de ha más oldalról vizsgáljuk őket, nagyságukat a hozzájuk tapadt emberi gyarlóságok, fogyatkozások takarják el szemeink elől; ezért nem is tartjuk őket valódi nagy embereknek. Ez igazság jutott eszünkbe, mikor az alább közölt levéltöredék kezünkbe került. E néhány sor Bethlen Gábornak a feleségéhez irt egyik leveléből van kivéve. Bethlen Gábor neve és működése ismeretes minden magyar ember előtt. Ismerjük őt mint derék uralkodót, jeles hadvezért; ismerjük mint jó hazafit, mint buzgó, vallásos és e mellett felvilágosodott, tudományosan képzett embert; tudjuk, hogy működése mennyire áldásos volt hazánkra nézve. Az itt közölt levéltöredék érdekesen jellemzi őt mint gondos családfőt. Akkor írta e levelet, mikor már javában folyt a 30 éves háboru, melyben jelentékeny szerepet játszott; mikor győzedelmes hadjáratban II. Ferdinánd hadait maga előtt űzve, a koronával együtt egész Magyarországot elfoglalta; mikor a megkoronázott magyar király czimétől csak bölcös önmérséklete tartotta vissza. A Posonyt ostromló táborban a magyar nemzet politikai és lelkiismereti szabadságáért küzdve, fegyvercsörgés, ágyumoraj közepette Bethlen Gábor nem feledkezik meg

arról, hogy ő családfő is, és levelében házi ügyekre oly aprólékosáig kiterjed gondja, mintha fontosabb dolga sem volna, mint azzal foglalkozni, hogy miként öltöztessék Bethlen Istókot. Az érdekes levéltöredék így hangzik: „Bethlen Istóknak hozass édes szivem Lándorfehérvárról igen szép veres skárlátot 8 singet, melyből csináljanak neki egy szép hosszú ujjú galléros felső ruhát s egy csonka ujjú mentét; mindenik olyan forma legyen, az minemű formán az én köntösöm vadnak esénálva, ahoz szabják mindenik mentét az formájára nézve. Az felső ruhára szép két pár szövés gombot varjanak; az csonka ujjú mentére ugyan Felsővárról hozhatnak szépforma keskeny száras szövés gombokat 18. mindeniket nesttel béleljék meg neki. Két dolmánnak való atlaczozt is hozzanak neki, egyik sárga, másik zöld legyen, nyolcz nyolcz singet hozzanak, és igen szép fosztanokat esénáljanak neki télre. Zubbont is viseltessenek dolmánja alatt vele. Egy tanuló mentét is esénáljanak neki valami zöld skárlátból, mállal avagy háttal béleljék meg.“ G. S.

S Z E M L E.

Szerkesztő izenete.

Midőn lapunk mai számával az új életre kelt év hajnalát üdvözöljük, meleg kézzsoritásunkat küldjük lapunk t. olvasóinak, köszönetünket fejezzük ki munkatársainknak nagybecsű támogatásukért, melylyel lapunk szellemi értékét gyarapították. Felhívjuk t. munkatársainkat e támogatásra újjólag. E támogatásba helyezzük reményeinket lapunk jövő VIII-ik évfolyamában, hogy megállhassunk a népoktatás ügyében eddig kifejtett buzgalmunkban, hogy hathassunk minden irányban. Óhajtjuk, hogy legyen ez év, az 1882-ik év a nemes és erős küzdelemnek éve, de a nagy eredményű küzdelmek éve! Boldog új évet!

Tanfelügyelő ubi es?

„A Kibédén felállított állami elemi iskolában alkalmazott két tanító, mert fizetésöket nem kapták meg, állomásukat elhagyták; az illető iskola ügye végképpen elhagyatott és anyagi tekintetben is többrendű pénzzavar forog fenn.“ E szomorujelentést olvassuk az „Erdélyi Prot. Közlöny“ mult évi 51-ik számában. Tanfelügyelő ubi es?

Az, hogy a községi tanítók fizetésöket hiányosan kapják, már kezd megszokott dolog lenni, de hogy egy állami iskoláról kelljen ilyet olvasni, az hallatlan a népoktatás történetében. És ha ez így megy, ma holnap oda jutunk, hogy még az állami iskolák tanítói is elszökődösnék állomásaikról. A baj oly nagy és veszélyes, hogy a Minister ur szigorú fellépését, erélyes intézkedését mindenesetre megérdemli. —i.

A fővárosból.

Budapesten a tanítóegylet kebelében nagy a harc. Az ellenzékieskedés ugyancsak foly, mi figyelmet keltett sokfelé. A néptanítók lapja két cikket is hozott nem rég az ellenzékieskedők ellen, kik tudvalevően a pesti Népközelők lapja körül csoportosulnak és keményen használják az ellenzéki politikai stílyt a kormány ellen. A mint ismeretes, elébb a vallás és közoktatásügyi miniszter ur zala-egerszegi és sopronyi beszédei keltették fel a támadást s csipős összehasonlítások tétettek a francia Paul Bert nyilatkozataival. Ujabbán a Népközelők lapja 49-ik száma „Megtakarítások a — tanítói fizetésekből“ cz. rövid cikke adott okot egy új felszólalásra a Néptanítók lapjában, melyet tanügyi kormányzásunk egyik előkelő tagja irt. A cikk kemény vádat szor az ellenzékieskedőkre, kik előidéztek azt, hogy a fővárosi tanítótestület részekre szakadozott a „Népközelők pesti egylete“ meg a „Budai tanítóegylet“ által, hogy folyton tiszteletlen recriminatiokat

használnak a kormány ellen, sőt saját hatóságuk ellen is, (lévén ezek nagy részt községi tanítók). Kétségen kívül erős szavu cikk, mely nem palástolt haraggal szól „a hivatalos illemmel egyáltalában össze nem férő bandabandázások“ ellen; de bármily okon sem helyesolható ama nyilatkozat, melylyel e cikk végződik: „Vigyázzanak magokra az illetők, mivel miként az egyik pennaforgató ur mondja: az irtó fűrész működésbe tehetik s ha az fájni fog, csak magokra vessenek.“ Könnyű belátni, hogy ez nyílt fenyegetés a hatalom érvényesítésével. Azt tartjuk, hogy a kormányt nagy szabásu és szilárd működésében nincs mért háborgassa semmi támadás, míg az ország szilárd közvéleménye támogatja s a komoly munkára felhívás e cikkben fontos és szükséges dolog s ha kell, harcoljanak a meggyőződések hányavetiség nélkül s a komoly intés ebben is jó; de ne ijesszessünk. (Egy olvasó).

T Á R C S A

Egy kis bevezetés-féle.

Néha szivesen irok, ha azt hiszem, hogy van egy és más elmondani valóm. A lélek néha hajt, mint a Kalevala nép-eposz énekesét, ki bizonyára dicsőségvágy és affectatio nélkül költötte e nagy művét.

Nos, hát most ilyen formán ösztökél engem is valami, oh nem olyan nagy dolog, mint ama nagy idők lantosát, de tán ép oly őszintén és igazán. Elmondom, hogy mit is akarok tulajdonképen.

Elhatároztam, hogy e lapok tárczájában néhány alakját mutatom be a neveltség példányainak, melyekben, a mint sejtethem, nincs semmi hamis, nincs semmi ál. Röviden: hatni akarunk nagy példányképekre utalás által. Azt keressük, a mi tiszta és igaz. Elöttem áll erre nézve az élet és a művészet. Vehetném első példányaimat onnan is, innen is. Az élet kétségen kívül valóbb, de ritkán és tört, sokszerű darabjaiban épen nem oly igaz, mint a művészet. Ezért tekintetem első sorban a művészet pár nőalakjára esik és hagyom most hát az életet és benne mindent, habár nem mondom, hogy egykor egyetnást bemutatni meg nem kísértem az életből is, a mi ide való. Addig is azonban mondhatom, hogy mikor ime a legigazabb művészetből akarok adni valamit, magát, a legigazabb életet rajzolni egyszersmind, hiszen a művészet Arany János mondásaként „a valónak égi mása.“ És itt első sorban Dickens áll előttem, az évszáznak e nagy emberbarátja és nevelője s kétségkívül egyik legnagyobb jóltevője, s ezt már Petőfivel mondom. Ebből világosan meglátható tehát, hogy mi Dickens regényeiben többet találunk mint csupán muló érdeket, többet mint csupán izgató fűszerét az élet köznapi óráinak, midőn semmi

közetlen érdek nem vonz s azt olvasmányban keressük; röviden többet találtunk mint egy pár esős délután időűzőjét a kemenczetűz jóízű ropogása s az idő egyhangu homálya mellett. Nevezetes indok, hogy számot adjunk e „többről.“ De tán hosszasokká lennénk s így jó előre óvást teszünk, hogy egy részét e hatásnak megtartjuk magunk számára s csak a legértékesebbéről szólunk. Természetszerű, hogy minket e regényekben is legjobban érdekelték a nők. Vagy az életben is nem ők a legérdekesebbek? Nem ők töltik-e meg szívárványszínekkel a világot? napfényvel az életet? Nem! Nem épen csak ők töltik meg a világot szívárvánnyal s napfényvel. Nem! Nem csak ők érdekesek az életben. Nem! Sőt sokszor egyáltalán nincs bennök semmi szívárványos színgazdagság, semmi napfényes mosoly, semmi még muló érdekes sem. Nincs, de lehetne.

Hiszen ha volna, akkor én letehetném tollam, nem volna mért szólnom arról, mit kiki láthat, mi által kiki boldoggá lehet a maga módja szerint. De sőt, ha csak regényekben, minden regényben volnának oly nőalakok, minőket én Dickensnél látok, akkor sem kellene szólnom, vagy legalább is másképp kellene szólnom. Igende életben, regényekben egyaránt ritkán látok olyakat. Ezt meg kell vallanom, hiszen őszinte akarok lenni s nem hízogó. Az őszinteség érdesége pedig mindig fölér a hízogás csalafaságaival.

Elmondok hát egyetnást abból, a mit Dickensből tanultam, leírva egy pár derék példányképet, melyek ha egyebet nem, egyet, a nőnevelés ideális értékét bizonyára igazolni fogják; de meg azt is, mit Felméri nagy munkájában olvastam: „Ha a férfit oktatjuk, csak egy embert oktatunk; de ha a nőt oktatjuk, egyszersmind környezetét és gyermekeit műveljük: köz-

ponti fényt gyűjtünk, melynek sugárzása kiterjed a végtelenig.“

Ugy tetszik nekem, hogy e ponton nálunk sok a meggondolni való. A nevelés által elérhető eredményekre nézve nem lehetünk optimisták, hogy mindent elhanyagoljunk; se pessimisták, kik semmiben sem bíznak. Mi megvalljuk, hogy a jövő társadalom egyetemes jóllétét a leendő anyák kiváló tulajdonaitól hisszük függeni.

Ágnes.

Hallottam családapáktól, hogy östvénként, ott a csendes otthonban ülve, télen a kandalló tűzénél, mikor a szív a legnyugodtabb s legjobban esik, ha azokkal lehetünk együtt, kiket szeretünk: ilyenkor az enyhe nyugalom derült perceiben Dickens „Copperfield Dávid“-ját olvasták hangosan. A jó sziveknek, az egymást szerető sziveknek jól esik egymásfelé hajolniok; jól esik, ha ugyanazon érdek által lekötve az egyszerű élvezet tárgyánál a rokon meleg érzés sugarai összecsalálkoznak. Boldog kedély, meleg szív, derült mosolyt lehelő lélek az, mely ily mű soraiban megtalálja azt, mit mások távol, az élet különös, felfordult vagy zilált, forrongó zajában, felduló viharaiban keresnek: az érdeket, az élvezet illusiókba ringató édes mámorát, melyben nincs semmi blazirtság, semmi keresettség.

Hallottam ugyancsak családapát így szólani: sokszor kértem istent, ha megengedné, hogy csak egy oly leányt tudnék nevelni, mint Ágnes.

Ágnes e regény egyik alakja.

Ágnesről akarok most egyet-mást elmondani.

Hallgassatok meg, hogy a ti érdeketek melegítse kedélyemet, hogy jól szólhassak.

Wickfield ur így szól: „Nekem ez életben mindössze csak egy czéлом van. Más embereknek tuczat számra, halomra, százával vannak. Nekem egy van, csak egy. Itt a különbség.“

A kis Copperfield Dávid ez egy czélt sehogy se tudta megérteni. Azonban mikor a lépcsőn felmentek s kijött egy ajtón egy 10 éves leányka, atyját megcsókolta s látta, hogy ez miként tekint gyermekére s fogja meg kezét; akkor kitalálta a Wickfield ur életének egyetlen czélját. Ágnes árva volt. Az ő élete anyjának halála lett. De örökölte anyjának arcát, azt az édes, szelid kifejezést, mit Copperfield Dávid a leányka anyjának arczképén is észrevett.

Ugy tetszett neki, mintha az arczkép fejlődött volna nővé, míg az eredeti gyermeknek maradt. A gyermek Ágnes egész lényén a vidám, boldog gyermekded modor mellett is bizonyos nyugalom, valami csendes, jó szellem volt uralkodó, miről Copperfield Dávid azt mondja, hogy azóta soha sem feledte el s nem is fogja elfeledni soha. Előtte állt ez alak szüntelen szerény, nyugodt, rendes modorával s hallja ro-

konszenves, gyönyörű hangját. A javító, emelő befolyás, mit ez alak rá gyakorolt, áldólag terjeszkedik el lelkén. Szeret ő másokat is később s bizonyára mindenkét a szív őszinte mámorával; de Ágneset nem, nem, épenséggel nem olyan formán szereti, csak érzi azt, hogy jóság, igazság, béke honol mindenütt, a hol Ágnes van s hogy egy szinezett templom-ablak szelid világa környezi őt szüntelen, mely mindent bevon, mi közelében van.

Van abban valami igazság, ha az örök nőiesség legigazabbnak gondolt alakját fején isteni sugár koszorúval képzelik és alakítják. Láttam egy párszor ez életben nő, anya, leány szemében azt a fényt, mely lassanként átfolyt mindent, előbb arcát, egész fejét, alakját, majd átterjedni látszék egész környezetére, s bevont maga körül, mindent ama bűvös-bájos félnyélkkel, mit a szegény föld jó angyalai vigasztalásunkra, enyhítésünkre, meglegedésünkre, hála Isten, csakugyan tudnak terjeszteni magok körül. Igen, én azt mondom, hogy a férfi lángészben is tűz lakik, vagy tán maga az a legfelségesebb tűz ez, mi csak létezik; de ez éget, sokszor pusztít s leggyakrabban elégeti szívet, agyát annak, kinek belsejében a természet megmagyarázhatatlan titka nyomán felgyult; de azon tűzben, mit az örök nőiesség a szeretet világában, a családi élet tűzhelyén fel tud gyújtani, én csak fényt látok, meleget érzek végletek nélkül, mi az életben legszebb, legvonzóbb. Az örök nőiesség minden jó szívet maga köré, maga felé, előre, fölfelé vonz a legnemesebb, a legüditőbb magasság, a nyílt szívek érzéseinek magasságára. Az ilyen nőiség fejlesztése, valóban úgy tetszik nekem, hogy a családi élet legszebb kötelessége, s a földön tehető legnagyobb jótétemények egyike.

Az ilyen nőiesség által vezetetés a legszebb út, mit gyermek, ifju, férj az életben megtehet.

Az ilyen nőiesség a legszebb teremtmény, mit csak a művészet az azt élvezni tudó emberi szív gyönyörűségére, nemesítésére és példányul választhatásra meg tud alakítani.

Ilyen a Dickens Ágnes-e, kinek alakja megmaradhat tudatunkban, szívünkben úgy, mint Raffael gyermekére hajló madonnája, Goethe Iphigenája vagy a történelem egy-egy nagy nőalakja vagy mint állomvilágunk egy-egy képzeletet gazdagító tündérképe.

Igy jár ő derült mosolylyal, enyhe napfényt hordva lelkében s árasztva környezetére s vetve fényt végre a Copperfield Dávid jövő utjára, mely valahová, kétségen kívül ismeretlen végzet felé vezet, de ily nő oldalán bizonyára nagy cél felé.

Számtalan hasonlatot olvastam a nőkről. El nem mondom mindannyiát. De ha már van köztök: hold, csillag, üstökös és mi egyéb, nem értem miért nem szeretni leginkább az olyakat, kiknek lelkében az Isten mosolygó meleg napfénye lakik. Legnagyobb dicséretünk legyen az rájuk, ha elmondhatjuk, hogy Isten mosolygó napfényéből egy sugárt hordanak lelkök-

ben. Ágnes tán még többet kapott. O benne a művészet báját is látom, de bizonyára láthatom az életet is, az igazságot is, t. i. azt az igazságot, mely nélkül nincs művészet.

Magasan áll ő, magasan állott mindig is mindazok szemében, kik őt ismerik és ismerték. Sok halandóság és mulandóság nehéz ködén átragyog az ő képe, mint az esti csillag szelid ragyogása, mely a felhők közül fényzalagot fon a földi és égi világ közt. Olyan ő mint egy mosolygó álm, mely betölti a képzelet tündér világát melegséggel, s derűt lop rá az álmadó arcára; olyan mint egy édes vágy, mely nem ad ugyan szárnyakat az akaratnak, de állandóan boldogítja a kedélyt; olyan mint a képzeletnek egy meleg fényugara, mely a mint sejteni tudom, a nagy lelkék titkos belső békéjét, a lélek idegeinek azt a harmonicus zenéjét okozza, melyet nagy műveikbe tudnak lehelni.

Ott áll ez alak, maga az élő, mozgó Ágnes a regény szerint Copperfield mellett, ki maga is író s hatása bizonyára bemosolyogja minden művét, minden lapját, minden sorát, minden szavát. Nemcsak, hanem egyszersmind léte legnemesebb küzdelmeinek forrása és ezéja e nő, lényének központja, boldogságának összege s összes boldogságának mennyei világossága. Emlékének tolongó alakjai lassanként elmosódnak, homály borul a multra, egyszínű köd halvány árnya elborít mindent, a mit átélt, megért, meglábolt; de ez az arcz folyton úgy ragyog feléje mint egy égi fény, általa lát minden egyéb tárgyat is, hiszen maga ez arcz, Ágnes arca a lét mosolygása, a sötétségbe burkolt föld fényessége, a földi lét öröme, az emberi borus multu élet vágya, reménysége, beteljesült öröme.

Ez az arcz itt marad.

Ez az arcz itt marad mellette, mellettem, mindnyájatok mellett, kik őt ismeritek vagy megfogjátok ismerni akár a regényből, akár ha netalán mását találnátok, az életben. Ott fog állani s boldogok lesztek küzdeni azon az úton haladva, melyre fényugárt vet s mely ott-ott halad felfelé, a nagyság reményteltjes célja felé, mely ily nő oldalán valahára csakugyan nem reménytelen.

Eszembe jut itt azonban egy ismerősöm felkiáltása, kinek kedélyében költészet van, bár verseket nem ír is, ide írom, mert van e szókban csalódás is, reménység is: „Óh Ágnes, Ágnes! az élet hullámzó árján nemes alakod felfeltűnik meg elmerül, mint sajka tenger habjain; de képzeletem folyton lát és keres.“

Ferenczi Zoltán.

IRODALOM.

Weisz Károly „Leányaink és Jövőjük“ című munkájáról. Németből átdolgozta Tóth Pál.

Kiváló érdekléssel veszek minden oly munkát ke-

zembe, mely a nők sorsával, rendeltetésökkel, testi-lelki tehetségeikkel foglalkozik; mert — bár sokat beszélnek ezekről, sokat ittak is már e tárgyban — hiszem hogy még sokat kell felőle beszélünk és írunk, míg az utolsó idő alatt fölszínre hozott női ügyet helyes medrébe tereljük, míg megállapíthatjuk, mily irányban és meddig szabad a női munkaerő alkalmazásában a nyilvánosság terén mennünk.

Mert, hogy a régiben nem maradhat a dolog, azt a szükség által felszínre hozott „női kérdés“ eléggé bizonyítja; valamint az is, hogy kitérve a régi útból, igen sokszor nem a leghelyesebb irányban haladunk.

Ezt bizonyítja — a többek között — e munka megjelenése is.

Tapasztaltuk és tapasztaljuk naponta, látjuk, érezzük, hogy az emberi nagy társadalomban, sőt a családban sincsen minden úgy jól, a hogy van; azt se tudjuk hogy lenne hát jobban; és végre — ha ez utóbbira nézve nem lennénk kétségben, az — e jobb, e biztosabb állapot révén vezetendő utat-módot nem tudjuk biztosan kijelölni.

Igy van e mű szerzője is. Sokat elmélkedhetett a fölött, honnan jöhet az a sek testi és lelki nyomor, a melyben — szerinte csak mai nap — a nőnem egy nagy része senyved; és hogyan lehetne azon segíteni?

Végre egy eszményét állítja fel a nőnek (a férfi hibáit is felsorolva) oly eszményét, a minőnek őt minden férfi óhajtaná, s a mely után minden nő törekednék, ha tudná mint érhető el az úgy, hogy mégis menekülhetne azon egyoldalúságtól, melyre eddig folyton nevelték, és mely rendszeren a legelső baj martalékaul dobtá, eszközzé tette a méltatlanság kezeiben.

De nézzük a művet magát! Az egész három fő részre osztható.

Az első részben az embernek, főleg a nőnek rendeltetéséről szól.

A 2-ikban az általános erkölcsi állapotokat festi.

A 3-ikban a gyermek, főleg a nő neveltetéséről és oktatásáról szól.

S okoskodásainak alapjául mindenben a vallásosságot teszi.

Az első részben azt igyekezik szerző kimutatni, mennyire központja, tényezője a vallásos szellemben nevelt nő egy eszményi családi életnek, s erre, csak erre való hivatottságát természeti és szellemi sajátágaiból magyarázza ki. E körben hat és mivel csodákat nőiessége, háziassága varázshatalmával. Míg a nyilvánosság terére lépve, hol a férfi erőt soha se pótolhatja, a méltánytalanság — a néme sajátágaival ellenkező és meg nem szokott küzdelmek a kétségbeesés örvényébe sodorják.

Ha pedig rosszá lesz, bár ezért mindig az erősebb férfi okolható, szörnyeteg. S ilyen mai nap sok van. De minthogy az élet bajainak, a szenvedéseknek és küzdelmeknek utjából ki nem mehetünk, úgy kell őt

nevelnünk, hogy a nő eszménykép, de egyszersmind oly ügyes legyen, hogy szükség esetén kellően tájékoz-hassa magát a világi dolgokra nézve. De a mai nap kijelölt uton ne haladjon; több nagyobb bajok szülő-anya ez irány, mint a mennyi a multban szenvedett mellőzés. Ezeket állítja szerző.

Több bajnak talán nem oka hanem másféle nyilatkozatokban ugyanannyinak. Ennek bebizonyítására csak régi törvénykönyveinket kell átlapoznunk. Hajmeresztő jogokkal ismertetnek meg azok, melyekkel nemes születésű ember nemes születésű nejével szemben birt, a ki pedig még csak lélekszámba jött. Mily jogai voltak ezeknek a nem nemes születésűekkel szemben? Pedig mindez nem egyéb mint a nő gyámoltalanságának bizonyítéka, élehetlenségéé, tapasztalatlanságáé, a mikre nevelték, s a melyek tőle nem függő kedvező körülmények között nem is okoztak bajt; de ha sorsa kerekét valami véletlen a jó utból kizökkentette, csetlett-botlott és legtöbbször elpusztult.

S az arcz jellege csakugyan gyermekes azon nőknél, kik valóban boldog családi körben élnek; de ennek feltétele egy gyöngéd nevelés után jólét, boldogság, melyek kísérője még a szerénység is legyen. Ellenkező esetben küzdelem áll elő, mi idővel éleseké teszi az arcz vonásait. Pedig hány nőt kapunk, kit a sors egyszer-mászor, vagy épen sokszor ne kényszerítene küzdelemre körülményeivel és a külvilággal. És minél inkább vontuk el tekintetét a durvaságtól, az élet nehézségeitől, annál ismeretlenebb előtte az ily esetekben követendő irány.

Szerző e szerint is mutatja, hogy a nő helye csak a családi élet, mert serdülő korában is már első gondolata a férjhezmenés.

A leány azért gondol ily korában azonnal a házasságra, mert másra gondolni nem taníták; ezt tűzék ki egy edüli céljául. S hogy e célét mielőbb elérje, öltözködik, negélyeskedik, bálba jár, irigykedik, s tudja Isten mit fel nem használ célja elérésére. Ha vágyai nem teljesülnek, nyög mindenütt.

Azt hiszem, e bajokat kell megakadályoznunk. Ám legyen a házasság vágyva várt rév a leány számára; de minthogy ennek elérése nem egyedül s főleg nem tőle függ, adjunk neki bármily szerény, de hivatásszerű munkát, hogy addig is, sőt szükség esetén egész életén át hasznos tagja legyen a társadalomnak. Így a házasság is inkább lesz a boldogság csarnoka, mint ha 20. 25 sőt 30 éves koráig folyton azon töprenkedik a nő hogyan tetszhetnék meg ennek vagy annak a „jó parthie“-s fiatal vagy öreg embernek.

A házi nőt, ki családja körén túl nem lép működésével, ki otthont teremt és menhelyet a világgal küzdő férjnek, tartja szerző a női eszménynek. Szerinte ő neveli gyermekeit úgy, a mint férje őt arra utalja, s végzi ezer meg ezer apró teendőit, melyekhez néha igen sok lelkierő szükséges, tehát feladata

mint ilyennek nem csekélyebb a férfiúnál, kinek erejét a közművelődés terén úgy sem pótolhatja. A nagy szellemű nők sorsa mindig boldogtalanság s ezért mai nap örülés és öngyilkosság. A női jogok kiváncsi hiuság. Csak annyi miveltséget tart a nőnél szükségesnek, a mennyi háza vezetésére szükséges. Hanem azért nyerjen egy kis belátást a világba is.

Ennek kiviteli módját nem adja, hanem tesz említést egy még csak ezután feltalálendő nevelési rendszerről, mely matematikai pontosságu és biztosságu legyen. Az élet tarkaságát az iménti eszméjével kapcsolatosan említi fel s ezért kívánja, hogy előrelátásból az életnek is neveljük a nőt. De hogyan? erre válasza nagyon elégtelen.

Nagyjában összefoglalva még a mű másik két részét: kárhoztatja, csak az ügy iránti jóakarattól a nők nyilvános téren való működését, kívánja a főbb osztályok gyakoribb érintkezését a középosztályokkal, mi komolyabb gondolkozásra s a munka kötelezettségének eszméjére vezetné őket; a városok vallástalanságát és erkölesi romlottságát a természettudományok helytelen tanításának tulajdonítja.

E vallástalanságot tartja az önzés rugójának, mely a lehető legkevesebb munkával a legnagyobb előnyöket akarja kivívni, pénz uralja a világot s azért mindent a látszatért teszünk.

Rosszalja a férfinem mostani nevelését és egyáltalán a gyermekokét, melynek egyrészt hiu pompa, fény, önhittség, a másik részről elfásultság és indolentia következményei. Otthon kívánja a gyermekeket s bölesőjétől fogva nevelni, mert az iskola csak oktat; és nem is leányt és fiut külön, hanem embert nevelünk. De együtt taníttatni nem óhajtja őket, mert teljes figyelem ily iskolában nincs, de meg az egyetemekre menő nőknek hiányzik a gymnasialis rendes előkészültség.

Hosszadalmasabb voltam, mint akartam lenni; de mit ér az oly kritika, a melynek alapjául vett művet az olvasó legalább vázlatosan nem ösmeri?

Mint felsorolásomból látható, ujat nem mond a szerző egész művén keresztül, sőt annyira nem, hogy a mit ő állit, azt minden komolyabb ember úgy gondolta mindig; azt az eszményt, melyet ő magának a nőről alkotott, azt olyannak is fogja mindenki elismereni. S e női eszményt ő ennek rendeltetéséből fejt ki, hivatásának mondja azt, melyre Isten őt teremtette. Minden külső-belső tulajdonságait számbaveve, azoknak alkalmazhatóságát, fejlődési képességét, fejlesztési lehetőségét tekintve mutatja ki, hogy a nő magára félemler, csonka lény; ha tehát csak a férfival képez egy teljes egészet (kit magára szintén nem tart tökéletes embernek, mert így az erkölesi világrendet bontja meg): akkor mindenesetre alkatánál fogva neki jut az élethől a csenedesebb, szelidebb, de azért nem kevesebb s a közös boldogságra nem csekélyebb fontosságu munka osztályrészül.

Melléklet a „Család és Iskola“ 1-ső számához.

Gyöngeségéből magyarázza ki erejét, s e gyöngeség festésében tulásba esik, alapul szolgál neki még a női kéz is. Valamint az sem helyes, hogy az iménti tulajdonok után aztán hozza fel legelőször, hogy a nyilvános életben működő nők nem voltak boldogok; s magánéletük nem példás. Erzsébet angol királynő s George Sand lehettek szemei előtt.

Azért viszont nem tagadhatja, hogy a nőnek késsen kell arra lennie, hogy az életben önerején is megálljon. Kimutatja a mostani kor ferdeségeit, a nőt helyzetével sorsával ezek közepette, mondja, hogy az életre kell nevelni, de hogyan? arra nagyon elégtelen válasza. A házi nő s anya tiszte nem biztosít szükség esetén egy családot a nyomor ellen. S mégis nem kívánja a nőt egyetemeken látni, „mert nincs gymnasialis előképzettsége.“ Hiszen ha arra felbocsátának, az egyetem már kérdésbe se jöhet, míg a nélkül ismét az egyetemi tanulás nem jöhet szóba.

Az erkölsről szólva, műve elején azt mondja, hogy nem mondható rosszabbnak a mai világ mint a hajdani; később az ellenkezőt állítja.

A vallásosságot veszi az élet alapjául, s ennek elhanyagolását a jelen állapotok okául. A vallásosság hiányát a természettudományoknak nem helyes alkalmazásából az iskolákban mondja; kívánja ezek tanítását modern alapon, a mennyiben nem történnék ez a vallás rovására. De a tulajdonképeni oktatásról szólva alig érint egyebet a valódi műveltség elayerésére, mint az olvasást írást és számolást. De ezek tökéletes ismeretét követeli.

Korunkat hiven festi: a társadalmat, a családi életet, tagjai magatartását, de nem éles színekben, erre sokkal inkább idealista; valamint egész műve nem egyéb mint, ma már fájdalom, ábrándnál, mely sokára, nagyon sokára foghat valósulni.

Főcélja kimutatni, mennyire központja egy eszményi életnek a nő, s mily messze ragadták idők, körülmények s talán a férfiak kevésbé eszményi magatartása; a férfiaké, a kik sokszor apák, testvérek és férjek.

E könyv czime „Leányaink s jövőjük“ s e címet nem értettem meg. Elmondja ez milyen legyen az a boldog nő, a ki egy család központja, a ki nő és anya lesz. De nem mutatta ki, hogy miképen lehet a többségnek a mai sajátságos társadalmi viszonyok között is olyanná lenni. Másodsor vártam hogy felemlíti, miképen neveljünk minden leányt, hogy jó házinővé, feleséggé, anyává is lehessen, de azon körülményt is szem előtt tartva, ha netalán azok egyikévé sem válhatik, hogy tarthatja fenn önönmagát, a nélkül, hogy nőiességét, azt a szelidséget, lelki nyugalmat, azt a szerénységet feláldozza. Mik erre az utak-módok? Pedig a kényszerűség által felszínre vetett legkomolyabb kérdések egyike ez. Ily értelemben kellene leányaink jövőjéről szólni! Van ugyan ezen mostoháiról a sors-

nak is említés téve; de csak azon egyszerű megjegyzéssel: azok tudjanak dolgozni. Pedig hát az a fődolog: mit s hogyan?

Erről tehát nincs szó a műben; hanem azon általánosán ösmert állapotokról, melyeken segíteni minden jóra való ember segítene ha tudna; s a családi élet oly eszményéről, mely után mindenki méltán vágyhatik.

S épen e két tulajdonánál fogva mondom, hogy szerző nem fáradozott hiába, midőn e mű megírására szánta magát; az így festett élet: oazisa az idealizmusnak ez anyagi világban s meleg meggyőző hangjánál fogva érdemes arra, hogy minden nőnek olvasmányul ajánljuk.

Kozma Józsefné, Gesztessy Etelka.

VEGYESEK.

Az előfizetés feltételei.

A „Család és Iskola“ megjelen havonként kétszer, 1-én és 15-én, legalább egy iv tartalommal.

Előfizetési ára: egész évre 3 frt, fél-évre 1 frt 50 kr.

Pályázatok s egyéb hirdetések pe tit soronként 5 kr-al számíttatnak, minden hirdetésért e mellett 30 kr. bélyegdíj fizetendő.

Az előfizetési pénzek, hirdetések, — Proper Ferencz egyleti pénztárnok czimén, — a kiadó-hivatalba (Csillagutcza 7. sz. a.) küldendők.

Kapcsolatban evvel megemlítjük, hogy a jövő év 1-ső számán kezdve lapunk mellé állandó hirdető mellékletet csatolunk.

Mellékleteket lapunk mellé csatolva elküldünk 100-át 60 kr-ával s minden küldeményért 1 frt 20 kr. postadíj fizetendő.

— Felhívás. Miután t. előfizetőink közül mész többen nem küldötték be a mult évi folyam előfizetési díját, tisztelettel kéjruk, sziveskedjenek azt annál is inkább mihamarább beküldeni, hogy mi is a lap anyagi oldalát illető kötelezettségeinknek eleget tehessünk. A „Család és Iskola“ kiadóhivatala.

— A költségvetés tárgyalása alkalmával kérdést tett Láng Lajos, hogy hol állítandók fel új népiskolák? Gönczy erre azt a felvilágosítást adta, hogy még 2150 oly község van, hol nincs iskola. 830 községben ezek közül nincs 30 tanköteles, de 1260-ban több van 30-nál. 270 oly közsé van, melyet más község iskolájához csatolni nem lehet. Eddigélé 266 oly községben állítottott iskola, hol nem volt. Van összesen 21.644 néptanító Magyarországon. Ezek közül csak 16 ezer tud magyarul jól, 3600 keveset és 2500

semmit se tud magyarul. 1879-ben 932 tanító vett részt 4 helyen a magyar nyelvi póttanfolyamban, 1880-ban 963 tanító 9 helyen s 1881-ben 800 tanító. Van hát tennivaló még bőven.

— A közokt. ministerium költségvetése a jövő évre. A képviselőház pénzügyi bizottsága a f. hó 2-án tárgyalta a költségvetésnek különösebben minket érdeklő részét; a tárgyalás eredménye röviden a következő: Gynnasiumok. Előirányzat 148,027 frt, a mult évvel szemben a kiadás 1000 frttal kevesebb. Reáliskolák. Személyi kiadások 387,700 frt. Dologi kiadások 51,345 frt. Ebből az általános megtraarítás 8298 frt levonása után marad összesen 430,747 frt, vagyis 12,150 frttal több a mult évinél, mely emelés legnagyobb részben az 5 éves fizetési pótlók miatt történt. Középkiskolák közös költségei 8000 frt. Bábaiskolák, 14,325 forinttal elfogadtatik. Budapesti közép ipartanodá 47,030 frt. Ipartanulók iskolái 9000 frt. Az ipari ügyek tárgyalására egy közeg: 2200 forint. Fiumei állami kereskedelmi iskola 14,400 forint. Budapesti kereskedelmi akadémia segélyezése 4000 frt. Tanítóképezdek, elemi felsőnép- és polgári iskolák összesen 327,720 forint. A bizottság dologi és személyi kiadások ezimén a tavalyi összeget (314,000 frt) az évtizedes pótlék és lakbér felemelések által előállandó változtatással elfogadja. Az elemi és polgári tanító-képezdeknél szintén a mult évi 198,000 frtot az esedékessé vált évtizedes pótlék és házbér különbözetek által indokolt felemelésekkel — feltételesen elfogadja a bizottság. A tanítóképezdek közös költségei 8000 frt és a torna póttanfolyam közös költségei 7000 frttal elfogadtattak. Népmvelési szükséglet 900,000 frt. A néptanítók nyugdíjintézetének segélyezése 150,000 frt. Gönczy ministeri tanácsos megjegyzi, hogy a nyugdíjintézet a pénzügyministerium kezelése alatt áll, s alaptőkéje 2,800,000 frtot, künn álló követelése 700,000 foridtot tesz. Néptanítók lapja 10,000 forint. Budapesti felső leányiskola 50,900 frt. A budapesti tud. egyetemi orvoskari intézetek folytatólagos kiépítésére 30,000 frt. Bevételek: Az egyetemi alap brutto bevétele 250,000 frt. Kiadások, melyekkel az egyetemi alap bevételei terhelhetnek 53,526 frt úgy hogy e ezimén a kincstárba beszállitattik 197,132 frt. Bevételek. Tanárvizsgálási díjak 1000 frt. Tandíjszázalékok 2000 frt. Tanpónzsek 76,900 frt. Járulékok az egyes tanintézetek fenntartásához 59,066 frt. Siketnémák intézete Váczott 20,353 frt. Vakok országos intézete Budapesten 25,770 frt. Alapi kiadások 1715 frt. Egybevetve a bevételrel mutatkozik az államkincstárba beszállitandó tiszta jövedelem 24,055 frt. Ösztöndíjak és egyéb tanulmányi czélokra kiadás 80,243 frt. Bevétel 1540 frt. E tétel függőben maradt, míg a pénzügyminister erre nézve felvilágosítást adhat.

— Turóc-megyéből. Turóc-m.-ben 96 község közül 82-ben iskola van. Ezek kevés kivétellel felekezetiek, a melyek nagy részében még olvasni se tanítanak magyarul.

— Galicziából. Az utolsó népszámlálás eredményei szerint Galicziában még 81.29%-da a lakosoknak nem tud sem írni, sem olvasni.

— Jótékonycélú műkedvelői előadás. Bánffihunyadon 1881 decz. 17-én a helybeli állami iskolák tanítótestülete az ifjusági szegény-alap javára a Casino nagy termében előadta Toldy István „A jó hazafiak“ cz. vigjátékát.

— A „Pesti Hirlap“ pályázata. A „Pesti Hirlap“ 15 arany pályadíjt tűzött ki 1882. jan. 15-ki határidővel egy tárczára, mely 9—15 tárczahasábra terjedhet. A díj febr. 15-én adatik ki.

— A mérái községi iskola javára 1881-ben a következő adományok folytak be: Drogán Lászlótól a tanszobák fűtésére 9 frt o. é. Lészai Gyulától szegény tanulóknak könyvekre 6 frt, Dr. Szász Bélától jó tanulóknak könyvekre 4 frt. Demjén Imrétől a népkönyvtárnak 4 frt 80 kr értékű könyvek. Lészai Ferencztől egy árva tanulóknak ruházatra 2 frt o. é. A nemes adakozóknak hálás köszönetet jegyzőkönyvileg fejezi ki az iskolaszék.

— Előfizetési felhívás az „Erdélyi Gazda“ 1881-ik évi folyamára. Az „Erdélyi Gazda“ 1882. uj évvel XIV-ik folyamába lép, előfizetési ára egész évre csak két forint, féléves előfizetéseket nem fogadunk el. Ezen előfizetési ár már elég olcsóra van ugyan szabva, de hogy a lapnak terjedése és épen azon körökbe való eljutása, melyek vagyoniilag korlátoltabb helyzetben vannak, még inkább biztosítva legyen: igazgató választmányunk, támogatva a nmlgu földmvelési ministeriumnak és magának az erdélyi gazdasági egyletnek tetemes anyagi segélye által, elhatározta, hogy községek, községi előljárók, körjegyzők, lelkészek, iskolák és tanítók, valamint a hazai gazdasági egyletek tagjai az „Erdélyi Gazda“ 1882. évi egész folyamát fél árban, azaz **egy forintért** rendelhetik meg, ha ezen összeget legkésőbb 1882. január hó 15-éig legezélszerűbben közvetlenül Kolozvárra az „Erdélyi Gazda“ kiadóhivatalának címelve beküldik, mire nézve mint legolcsóbbat a posta-utalványt ajánljuk. A pontos megrendelést annyival inkább kérjük, mert felesleges példányokat nem nyomathatunk és így a későn jelentkezők csonka évfolyamot nyernek. Olcsó hirdetési rovatunkat, mely a lap jelen olvasottsága mellett biztos sikert ígér, ajánljuk az eladók és vevők szives figyelmébe; egyleti tagok és előfizetők 25% díjkedvezményben részesülnek. Az „Erdélyi Gazda“ szerkesztősége és kiadó hivatala.

— Uj lapok: 1. Tornaügyi közlöny, havi folyóirat. Szerkesztője Dr. Zák R. Mói. Megjelen minden hó 15-én 1—1/2 iven. Egész évre 4, félévre 2 frt. Az előfizetés díja Weizsmann testvérekhez küldendő Budapestre. A lap czélja lesz a tornázást fejleszteni, a torna-egyletek működését figyelemmel kísérni, a ma nyelvet magyarosítani, a tanítást emelni s a tornatanítók helyzetének javítására működni.

2. Sárospataki lapok, prot. egyházi és iskolai heti közlöny. E heti lapot a Sárospataki ref. főiskola tanári irodalmi köre adja ki s főczélja lesz a prot. felekezeti és egyházi közép- és népiskolázás érdekében működni, de másfelől a köznevelődést általában is tekintetbe veszi. Szerkesztője Mitrovics Gyula. Előfizetési ára egész évre 5 frt. fél-

évre 2 frt 50 kr. Az előfiz. pénzek Buza János tanár urhoz, mint az irod. kör pénztárnokához küldendők.

3. **Közoktatás.** Egyetemes tanügyi közlöny. E czímen az 1882-ik évvel egy független tanügyi lap indul meg, melynek czélja lesz a hazai közoktatást figyelemmel kísérni s különösen a clique-ek ellen működni. Főrovatai lesznek: nevelés, oktatás, fegyelem, bírálatok, nyelvészet, jeles tanférfiak csarnoka, satb. Megjelen Budapest, hetenkint egy iven, ára egész évre 4 frt, mely Budapest, II. ker. Batthiany-utca 23. sz. 1. em. alá küldendő. A lap vezére Dr. Lutter Nándor lesz.

4. **Középiskolai szemle.** Az aradi kir. középiskolák tanárai e cz. a. egy független tanügyi havi folyóiratot adnak ki, mely a nyári két hónapot kivéve minden hó 15-én 4 iv tartalommal fog megjelenni. Czélja képviselni szabadon a magyar középiskolai oktatás és tanárság mindennemű érdekeit. Ára egész évre 5 frt. A lap Aradon jelen meg, szerkesztője az irodalmi működéséből előnyösen ismert Dr. Jancsó Benedek tanár lesz, kinek lakására (Batthiányi-utca 9 sz.) küldendők a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó dolgok. Az első sz. 1882. jan. 15-én jelen meg. Minden füzetben az első két iv a lehetőleg önálló, szakszerű, tudományos buvárlatok eredményét előadó értekezésekből és tanulmányokból, a másik két iv pedig általános tanügyi fejegetések, tankönyvbírálatokból, önálló tudományos művek ismertetéséből és külföldi tanügyi szemléből fog állani.

— **Uj könyvkereskedés Kolozsvárt.** Demjén László az elmúlt év december havában Kolozsvárt a takarékpénztár épületében, a piaristák temploma mellett egy új könyvés zenemű-kereskedést és ódondászatot nyitott meg. Olvasóink lapunkhoz mellékelve olvashatják Demjén László hirdetését a közönséghez, melyet magunk részéről is ajánlunk olvasóink figyelmébe. Demjén László 32 év óta működik a könyvkereskedés terén s első üzletét Kolozsvárt 21 évvel ze lőtt alapította, mely ma is virágzik. Ime, most jelszavát

fel nem hagyva, mely szerint: „az irodalom egyedül a rendes könyvkereskedések szaporodása által juthat virágzásra“ egy újabb üzletet nyit meg. Midőn örömmel fejezzük ki Demjén L. vállalkozásán, másfelől örvendünk, hogy Kolozsvár oda jutott, hogy szellemi szükségseink ekkora terjedelmet vettek, hogy röviden: igazi egyetemi város.

— **Mai számunkhoz mellékelve veszik olvasóink a Franklin-Társulat kiadásában megjelenő hirlapok előfizetés felhívását.** Ez utóbbiak között a legrégebb az immár 29-ik évfolyamát élő „Vasárnapi Ujság“, mely nagy képes hetilapnak az olvasó közönség e kipróbált házi barátjának, jövőre legjobb ajánlása, képeinek évről-évre szaporodó száma és szebb kivitele mellett, kiváló irodalmi erők által kiállított, folyvást növekedő változatos tartalma, mely teljesen fölöslegessé teszi a magyar közönségnek hasonló külföldi lapok járatását; míg társlapja a „Politikai Ujdonságok“ a politikai heti események gondos és hű összeállítását adja s képes gazdasági melléklappal van bővitve. — A „Képes Néplap“ a legolcsóbb hetilap, a kevésbbé vagyonszak vasárnapi ujsága, tanulságos és mulattató tartalommal, s a politikát tárgyaló rendes rovattal; ezek kiegészítője a „Világkrónika“ című képesmelléklap, mely eddigi rovatai mellett újévtől kezdve nagyobb elbeszéléseket és regényeket is fog közölni, s a mely hetiközlönynek ép úgy, mint a „Képes Néplap“-nak ára fél-évre csak 1 frt. Ugyanez iv tartalmazza a „Jogtudományi Közlöny“ szaklapnak előfizetési felhívását, továbbá a Franklin-Társulat könyvkiadványainak jegyzékét.

Tartalom Uj évi üdvölet a szerkesztőhöz, Hegedűs Istvántól. — Fáy András mint paedagog, Rieger Imrétől. — A községi tanítók fizetése. M—i. — Egy kis levéltörredék, G. S. — Szemle. — Tárca. Egy kis bevezetés-féle, Dr. Ferenczi Zoltántól. — Irodalom. — Vegyosek.

A „Család és Iskola“ hirdető melléklete.

Új papír-üzlet!

Van szerencsém a helybeli és vidéki n. érd. közönség becses tudomására juttatni, hogy ez év augusztus 1-én az itteni piacon **főtér 12. sz. alatt levő Lukács-házban** egy a mai kor igényeinek teljesen megfelelő, egészen ujonnan berendezett

Papír, író- és rajzszerszámok kereskedését

(1) 1-6

nyitottam.

Készletet tartok mindennemű bel- és külföldi gyártmányu író-, levél- és rajzpapírok, festékárúk, ironok, valamint rajzszerszámokból és miután bevásárlásaimat a legelső gyáraknál személyesen eszközöltem, a legnagyobb előnyöket nyújthatom.

E téren szerzett gazdag tapasztalataim párosulva szilárd elvekkkel, biztosítékot nyújtanak az iránt, hogy legfőbb törekvésem leend, bármily hozzám intézendő megbízásoknak a leggyorsabb- és legpontosabban eleget tenni.

Kiváló tisztelettel

Stratzinger Gusztáv, papírkereskedő (Kolozsvárt, főtér Lukács-ház)

Viszont eladók a legnagyobb kedvezményben részesülnek.

Duhony János

első és legnagyobb hazai asztalos és kárpitos butorraktárában Kolozsvárt a Redoute épületében kaphatók és különösen városi és vidéki lelkész, tanár és tanító urak és tanítónők számára összeállított butor csoportozatok következő három osztály szerint u. m.

I-ső osztály.

Egy finom lakkozott ágy, egy éjjeli kaszten, egy szalmazsák tödzelve, egy madrácz lószőrrel töltve, egy két ajtós ruhaszekrény elosztva, egy íróasztal ékes álvánnyal, egy mosdószekrény, egy tükör, négy drb. nád-zék, egy ruganyos diván, két ablakfüggöny öszeesen 150 frtért.

II. osztályban.

Egy diófa politurozott nagy ruhaszekrény, egy ágy magas fejfa ékítéssel, egy éjjeli szekrény márványlappal, egy szalmazsák tömött vászonnal tödzelve, egy mádráoz lószőrrel töltve, egy egyajtós mozdó szekrény, egy íróasztal ékes álványkával, egy üvegajtós könyves szekrény, egy ruganyos török diván, négy töltött szék rugóra, egy tükör arany- vagy diófa faragvány kerettel, két ablak függöny öszeesen 250 frtért.

III. osztályban Minden tárgy a legdiszesebb kiállításban.

Két diszes nagy ruhaszekrény finoman politurozva, egy ágy magas fejfa ékítéssel, egy szalmazsák tödzelve, egy lószőr madrácz, vagy ruganyos töltéssel, egy éjjeli szekrény márványlappal, egy kettős mosdó szekrény betéttel: egy nagy fali vagy álló tükör, egy nagy íróasztal ékes álvánnyal, egy könyves szekrény, egy hazai garnitur u. m. egy kanapé, két karosszék, négy schoffe szék, egy számoly mind finom ripsz vagy crepp kelmével behuzva, egy diszes szalon asztal és két ablakfüggöny öszeesen 430 frtért.

E három osztályban elősorolt butordarabok egyenként is kaphatók úgy egyszerűbb mint sokkal diszesebb kiállításban a legjutányosabb árakért és kellő kezesség mellett részletfizetésekben is.

A feketeerdői üvegyár erdélyi főraktára Kolozsvárt

HUNWALD LIPÓT-nál

mindennemű üveg, porcellán, lámpa, tükör, kés, villa, kanál s több e szakmába vágó háztartási cikk a legjutányosabban vásárolható, illetőleg postán megrendelhető.

Némi tájékozásul szolgálna a következő árjegyzék kivonat:

1 tuczat metszett boros pohár	90, 1.20, 1.45 kr.		
1 " " vizos pohár	1.32, 1.44, 2.40, 3.00 krig.		
1 " " kávé pohár	2.16, 2.40, 4.20 krig.	(2)	1—*
1 darab " kárafina dugaszszal	25, 32, 38, 45, 1.20 kr.		
1 tuczat tányér kőedényből	1.20, 1.68 kr.		
1 " " finom porcellán	2.00, 2.40, 2.60 kr.		
1 " " finom porcellán ozsonnás	1.00, 1.20, 1.40, 1.60 kr.		
hozzávaló mindenféle tál hasonló jutányos árban.			
1 darab asztali petroleum lámpa	85, 1.10, 1.35, 1.60 krtól egész 5 frtig.		
1 " függő " "	45, 60, 85, 1.20, 2.50 krtól egész 12 frtig.		
1 " fali " "	35, 45, 75 kr.		
1 " fali tükör diófa keretben nagy	1.20, 1.50, 2.20, 3.60 krtól egész 9 frtig.		
1 " fali tükör arany keretben nagy	2.20, 2.50, 4.50, 6.00 krtól egész 15 frtig.		
1 " toilet tükör fiokos	55, 85, 1.20 krtól egész 3 frtig.		
1 " " oszlopos	3 frt, 4 frt 50 krig.		
1 tuczat kés villa	2.—, 2.50: 3.50 egész 10 frtig.		
1 " evő kanál finom	2.—, 3.20, 4.40		
1 " kávé kanál finom	1.—, 2.10, 3.—.		
1 darab leves és tejszedő kanál	40, 50, 1.00, 1.60 kr.		

Ezenkívül nagy választék kávé és theás edényekben, úgy egyes findzsák, mint egész garniturákban, továbbá virágtartók, cukorszelenczék, dohány- és szivartartókban, mind a legjutányosabbn gyári árban.

Teljes tisztelettel:

HUNWALD LIPÓT,

(3)

1—3

a fek. erdői üvegyár erdélyi főraktár, Kolozsvárt, b.-magyar-utca 4. sz.

Nyomatott Stein J. m. kir. egyet. nyomd. az ev. ref. főtanoda betűlozsvárt.